

Fotografe Sinaya Wolfert: 'De mensen, de rituelen'

Zo'n vijf jaar geleden is het alweer. Rond haar veertigste verjaardag. Sinaya Wolfert, 45 jaar nu, zette voor zichzelf wat zaken op een rij. Waar sta ik? Wil ik nog wel steeds geld verdienen en carrière maken? Of zoek ik de balans in mijn leven? Waar mijn hart ligt?

Tekst: Peter Onvlee Foto's: Sinaya Wolfert

De geboren en getogen Curaçaoose had bij de geboorte van haar kinderen - de nu achtjarige Laurens en de zevenjarige Daphne - al eens twee sabbaticals ingebouwd, uitgebreide zwangerschapsverloven eigenlijk. Bij IBM was ze na haar studie bedrijfseconomie in Groningen tot het hogere managementniveau opgeklimmen. "Een goede baan", zegt ze zelf met enig understatement. Financieel, marketing, sales, coaching ook. Ze noemt het bedrijf ook een leerschool. De Amerikaanse insteek geweldig. Deadlines, targets, Wolfert mag die benadering wel.

Ze lacht als ze het vertelt en naar het in het Amsterdamse huis op tafel liggende boek wordt gekeken. Haar derde fotoboek alweer, 'Religious Curaçao, Rituals & Traditions'. Twee jaar bijna fulltime mee bezig geweest. Ze probeert hierin met haar foto's de kracht en het belang van het geloof in beeld te brengen. Na 'Otrobanda a timeless poem' en 'Artists of Curaçao'. "Het tegenovergestelde van een creatieve kunstenaar, ja. Op het Peter Stuyvesant College waren het al wiskunde, economie, het cijfermatige, mijn beste vakken. Maar ook die kant helpt me nu. Ik ben niet echt als kunstenaar bezig die wel kijkt waar 'ie uitkomt. Eerst een plan maken, een begroting. Onderzoeken of het haalbaar is. En dan pas doen."

Vier, vijf jaar ook heeft inmiddels dus fotografe Sinaya Wolfert van zichzelf geroepen dat ze geen kunstenaar was, maar gewoon fotograaf. "En nog steeds ben ik daar niet uit. Al begin ik me de laatste jaren wel steeds meer kunstenaar te voelen. Maar het is lastig. Iedereen mag dat doen, het is een vrij beroep. En dat is het gevaar. Iedereen

noemt zich ook zo als ze een keer iets hebben gedaan, ook al stelt dat dan niets voor." Ze vindt dat negatief tegenover de echte kunstenaars. Mensen die wel iets presteren.

Het was, rond haar veertigste verjaardag, ook de andere fase in haar leven die haar tot nadenken stemde en naar de ingrijpende koerswisseling leidde. Met twee opgroeiende kinderen en - dat ook, geeft ze eerlijk toe, met dank aan partner advocaat Albert Oegema - niet de noodzaak om voor het gezinsinkomen te hoeven zorgen. "Ik relateer ook veel aan de fases in het leven." Het is een complete switch die ze maakte. Ze noemt het een uitdaging. Temeer omdat er 'thuis' een strikte afspraak is gemaakt. "Ik mag mijn eigen ding doen, mijn eigen bedrijf, maar moet het zelf draaien. Krijg geen cent daarvoor. Maar het helpt natuurlijk dat ik er geen gezin van hoef te onderhouden en er ook geen eigen inkomen uit hoef te halen."

Ze had eerder ook al een spiegelreflexcamera cadeau gekregen en 'een stukje opleiding'. Aan de fotoacademie in Amsterdam. Na het volgen van die (avond)opleiding wilde Wolfert wel wat meer gaan doen. Ze stelde zichzelf ook een missie. Autonome projecten, ook waar haar hart en passie liggen. Ook daar waar de roots liggen. "Het heeft", zegt ze nu, "misschien wel met ouder worden te maken, denk ik." Die roots: Curaçao dus. "Vanuit die interesse en de vele negatieve aandacht voor het eiland is ze te werk gegaan. "Ik ben me gaan richten op het positief in beeld brengen van thema's op sociaal, maatschappelijk en cultureel gebied."

Het was volgens Sinaya Wolfert een tot dat moment - haar eerste boek over Otrobanda

publiceerde ze al in 1996 - nog onontgonnen gebied. "Er was eigenlijk nog niets wat Curaçao zo benaderde als ik in mijn hoofd had. Natuurlijk, er waren publicaties, gidsen voor toeristen, over de natuur en architectuur. Maar allemaal nogal statisch. Ik miste de mensen, de sfeer van het eiland." Aan mensen en sfeer in Wolferts boek over religieus Curaçao geen gebrek. Zo'n 200 foto's in welgeteld 224 pagina's samengebracht. Het is het beeld van de vier wereldreligies op het eiland, het christendom, hindoeïsme, de islam en het jodendom. "Curaçao kent een lange geschiedenis van vrijheid van godsdienst en - belangrijker nog - tolerantie, wederzijds respect en maatschappelijke acceptatie", zegt Emily de Jongh-Elhage, de minister-president van de Nederlandse Antillen in haar voorwoord bij dit boek. Ook aan die godsdiensten gekoppelde religies en tradities komen aan bod. Seú, een echt religieus feest vanaf de slaventijd, de Dia di San Pedro in de oude vissersdorpen. Maar ook oud en nieuw en de vliegtijd. Het verhaal (en de praktijk) wil dat op de dag dat de vasten begint de wind toeneemt en vanaf die tijd ook weer de vliegers op het eiland te zien zijn.

Sinaya Wolfert is in november 2007 met haar onderzoek voor haar boek begonnen. Heeft toen her en der ook al wat plaatjes gemaakt al zijn die nauwelijks (beter niet) meer terug te vinden. "Het was meer het zoeken van een weg, welke kant ik op wilde. En dat ze niet zijn gebruikt heeft er ook mee te maken dat men gewend raakte aan mijn aanwezigheid als fotograaf en ik daardoor anders en beter kon werken." Want gemakkelijk, nee dat wil ze het fotograferen niet noemen. Het licht, in godsgebouwen niet in

de eerste plaats gericht op het fotograferen, de intimiteit ook. "Je kunt niet zo maar voor iemand gaan staan, al is in een katholieke kerk eigenlijk alles wel mogelijk."

Anders is het bij de islam. Door de rol van de vrouwen daar. Ze hebben een eigen ruimte en het is vrouwen niet toegestaan de gebedsruimte van de mannen te betreden. Vrouwen zijn ook niet verplicht te gaan. Het is er in hun ruimte ook veel rustiger. Uiteindelijk kreeg ze toestemming van de iman die ruimte tijdens een dienst te fotograferen. Vanuit een bepaalde hoek, met links de biddende mannen op de rug gezien en rechts de bijna lege ruimte met welgeteld twee vrouwen. Een foto genomen op de grens van het mannen- en vrouwengedeelte en geheel bedekt, zoals het hoort. Met alleen de voeten en handen zichtbaar. "In het begin dachten ze er dat ik een nieuwe moslim was."

In de twee jaar dat ze aan Religious Curaçao werkte is ze regelmatig tussen Amsterdam en het eiland op en neer gevlogen. Om de zes weken zo ongeveer. Steeds voor een periode van maximaal drie weken. Ze probeerde de perioden steeds af te stemmen op bijzondere gebeurtenissen. "Maar ik heb natuurlijk zaken gemist", weet Wolfert als geen ander. "Ik had voor dit project eigenlijk op het eiland moeten wonen. Jammer, maar desondanks heb ik toch keuzes moeten maken welke foto's wel en niet. Anders zou het boek - buiten de voorwoorden en de introducties van de religies en tradities staan er louter foto's in - nog dikker zijn geworden. "En ik vind 224 pagina's eigenlijk al veel. Ik wil altijd graag onder de 200 pagina's blijven. Het kan, denk ik dan, door

de brievenbus. En dat is bij bestellingen die door de post worden afgeleverd ongeveer de helft goedkoper."

Ze lacht weer, zoals ze die ochtend toch voortdurend doet. "Want behalve dat het om het boek, om de fotografie gaat, benader ik het ook als een project. Met de nodige financiële risico's. De productie ervan kost - exclusief dat daar voor mezelf de uren in zitten of een salaris - 100.000 gulden. En dan is er nog veel als vriendendienst gedaan. Door mijn vader bijvoorbeeld als oud-docent Engels op het PSC. Hij heeft de teksten vertaald. Ook zelf heb ik veel gedaan, ik bewerk alle foto's indien nodig, al photoshop ik weinig. Alleen wat er vroeger met de analoge fotografie in de donkere kamer kon worden gedaan. Doordrukken, tegenhouden, af en toe wat versterken. Ik wil ook niet te lang achter een foto zitten. Als dat moet is die foto ook niet goed. Het gaat ook niet om reclamefoto's. Zie ze als een documentaire, een reportage. Het gaat om het beeld, de realiteit. De foto's zijn ook maar één keer te maken, je kunt ze niet poseren. Het gebeurt. Vaak ook maar een keer per jaar."

Voor het boek - het project is mede mogelijk gemaakt door het Prins Bernhard Cultuurfonds NAA - is Sinaya Wolfert onder meer een samenwerkingsverband aangegaan met het Koninklijk Instituut voor de Tropen in Amsterdam. KIT Publishers fungeert als uitgever in Nederland (oplage daar 800). "Dat deed ik in het verleden altijd zelf. Het past perfect binnen hun lijn." Op Curaçao geeft ze het boek zelf uit. Van de oplage van 2000 is de helft al weg. Via bedrijven die het boek als relatie- of personeelsgeschenk

gebruiken. "Ik begin er anders niet aan als ik dit niet vooraf weet. Als ik tijdens mijn gesprekken niet het gevoel krijg dat bedrijven mee willen doen."

Nog een keer naar de 'making off', naar de periode dat Wolfert op het eiland fotografeerde en in Amsterdam de keuze van de te publiceren beelden maakte. Deels ook in zwart/wit afgedrukt. Een bewuste keus en niets met de financiële kant te maken. "Bepaalde foto's, bepaalde situaties, zijn zwart/wit veel krachtiger dan in kleur. En wie zegt dat je als kunstenaar consistent moet zijn, dat je alles in kleur moet doen?" En ook: "Enerzijds tracht ik altijd mooie plaatjes te laten zien. Maar aan de andere kant moeten de foto's ook het verhaal vertellen. En mooie foto's alleen vertellen dat verhaal meestal niet zo goed." Dat ze het aantal close-up opnamen beperkt heeft gehouden heeft verder alles te maken met haar uitgangspunt dat het ook om Curaçao gaat. "Je ziet het landschap. Close-ups kunnen overal zijn genomen."

Het grootste deel van het boek beslaat de katholieke kerk. Niet omdat Sinaya Wolfert zelf dat geloof aanhangt, maar simpel omdat het de grootste stroming op het eiland is. Weliswaar geen 90 procent van de bevolking meer zoals in het verleden, maar nog om en nabij de 70 procent zo weet ze uit haar onderzoek. Het aantal protestanten neemt daarentegen opmerkelijk toe. "Ik heb geprobeerd om alle vier de geloven zo eerlijk mogelijk te benaderen, ook het jodendom en de islam voldoende pagina's te geven. En het gaat daarbij niet om de kerken, de gebouwen. Het gaat mij om de mensen, hun rituelen."

Tentoonstelling

Van de ongeveer 200 foto's die Sinaya Wolfert in haar boek *Religious Curaçao, Rituals & Traditions* heeft opgenomen zijn er 21 (groot) te zien tijdens een tentoonstelling die van donderdag 10 december tot en met 10 januari 2010 wordt gehouden in de Amsterdamse Melkweg Galerie. De op Curaçao geboren filmregisseur (en nog veel meer) Felix R. de Rooy, die haar ook al van commentaar voorzorg bij de samenstelling van het boek, heeft Wolfert bij de keuze van de foto's geholpen.